27 Juni 1880 voorkwamen, met een bijzonder doel werden geschreven.

Onze hoofdredacteur had namelijk, om zich eens zeer kras uit te drukken, gezegd: *Jezus was Gereformeerd.*

Over die uitdrukking viel men hem hard.

Dat had hij niet mogen zeggen.

En om zich nu tegen dat verwijt te verdedigen, schreef hij deze drie artikelen, wier hoofdstrekking was aan te toonen, dat »Gereformeerd" beduidt de van vlek en dwaling gezuiverde waarheid.

De medaille werd in deze artikelen dus van éene, zeer scherp aangeduide zijde bezien.

Heel het betoog was een protest tegen hen, die onze richting voorstellen, als pas in de 16de eeuw opgekomen, en nu reeds óf geantikeerd óf te repristineeren.

Het tweede wat de lezers hadden moeten weten is, dat in deze artikelen van de *geestelijke* waarheid sprake was, gelijk ze in de belijdenis van *Christus' kerk* aan het woord komt, en waarvan we nog voor enkele weken het toen gezegde, in een antwoord aan de *Koeper* letterlijk herhaalden, dat de belijdenis, de kerk, het zuiver geestelijke nooit door den naam van *Calvinistisch* gedekt wordt, maar steeds den naam van Gereformeerd moet behouden en behield.

En het derde wat ook den lezers onmisbaar ware geweest, is de wetenschap, dat in deze zelfde artikelenreeks uitdrukkelijk tusschen den onderscheidenen zin, waarin het woord »Gereformeerd" moet genomen worden, wordt onderscheiden.

Na dit opgemerkt te hebben, geven we thans de citaten uit de *Heraut* waarop de schrijver zich beroept.

Ze zijn vier in aantal:

Vooreerst:

»Calvinistisch, dat ja staat met Luthersch op éene lijn. Maar »gereformeerd" volstrekt niet. Want steeds zich weer te reformeeren is de onafwijsbare roeping der kerk na elke ontaarding, en dus gereformeerd te zijn voor elke ware kerk eisch en plicht.

»Er mag en moet dus volgehouden, dat »gereformeerd" volstrekt niet eene soort technische term is, dien men met Luthersch, Anglicaansch, Grieksch, Remonstrantsch of zoo, op éene lijn zou hebben te stellen. Dit heeft er niets van .... Laat de kerk ophouden gezuiverd of gereformeerd te zijn, en ge voelt aanstonds immers, dat ze haar glans inboet, krank wordt en haar eigen wesen verminkt."

Ten tweede:

»Gereformeerd" is een woord uit de Waalsche provincien tot ons overgekomen, waarvoor men oorspronkelijk hier te lande het veel betere, veel dieper gaande en veel schooner woord van »gezuiverd" bezigde. En dit woord nu behoeft immers maar genoemd, om terstond te doen gevoelen, dat »Gereformeerd" of »gezuiverd" volstrekt niet gelijkluidend is met »Calvinistisch" of »Zwingliaansch", maar reeds als woord, als term, als uitdrukking op een *historie*, op een *beginsel*, en op een gestadig streven naar een *ideaal* wijst."

»Zoo ligt er dus in dat zuiveren of reformeeren ook een *ideaal* aangeduid. Een ideaal dat betrekt zou zijn, als er aan de belijdenis der kerk niets, niets wat dan ook, meer kon gereformeerd of gezuiverd worden.

»En wie anders is nu dit ideaal, waarmee de belijdenis der Gemeente zou saamvallen, indien ze *volkomen Gereformeerd* was? Wie anders dan JEZUS ZELF.

Ten derde:

»Ook toen echter hebben onze vaderen volstandig geweigerd, om gelijk de Duitschers de kerk van Midden-Europa naar Luther noemden, zoo hun kerk te noemen naar Calvijn. Wel is kortheidshalve vaak van Calvinistische beginselen gesproken, maar van eene Calvinistische Kerk sprak men nooit. Aan menschen was en zou men niet gebonden zijn."

En ten vierde:

»*Technische* term daarentegen werd het woord »gereformeerd" doordien deze zuiverder ontwikkeling der waarheid Gods schier uitsluitend ingang vond bij de vrijere westersche Europeesche natien. Nu komt de waarheid uit den aard der zaak slechts tot alzijdige ontplooiing van haar goddelijk schoon, indien de volken uit verschillende streken, en dus ook van verschillenden aanleg, zich in de belijdenis van dat zuiverder licht verheugen mogen. Grijpt daarentegen het omgekeerde plaats, en blijft deze belijdenis tot een kleine groep van natiën, die ongeveer in gelijke condiën verkeeren, beperkt, dan zal wel de belijdenis naar het meerzijder zuiverder waarheid zijn, maar niet al het schoon van deze gezuiverde waarheid zal aan het licht treden. Ze ontvangt dan slechts het éene stempel van die éene volkerengroep. En dit heeft weer ten gevolge, dat de consequentien van haar beginsel op huiselijk, maatschappelijk, rechtskundig en staatkundig terrein meestal een *nationaal* karakter aannemen. En zoo nu is er uit de gereformeerde beginselen allengs een soort van eigen levensopvatting en levensbeschouwing ontstaan, die men nu eens Calvinistisch, dan weer Puriteinsch, maar toch het meest »gereformeerd" noemt.

»Om alsdan te weten wat in dien zin »gereformeerd heet, heb ik natuurlijk de verschillende schrijvers te raadplegen, die als belijders van deze beginselen bij deze volkerengroep optraden: de levensgewoonte te raadplegen, die zich bij deze natiën vormde, en tusschen de normale en abnormale uitingen van dit beginsel in het leven leven dier volken te onderscheiden.

»M. a. w. dan staat men voor een *historisch* probleem. Dan is de gereformeerde naam van zeer jonge dagteekening en nauwelijks drie eeuwen oud. Terwijl het gereformeerde *of niet* gereformeerde dan niets met mijnet ziele zaligheid uitstaande heeft en op zich zelf niets voor of tegen het door God gevoelde en bedoelde beslist."

Wat over het »Byzantijnsch" wordt aangehaald, kan wegblijven. Dat de Senaat »Byzantijnsch" zou zijn geworden, zal de geachte schrijver zelf niet staande houden.

Maar al wat we hierboven afdrukten over het onderscheid tusschen den naam »Gereformeerd" in *geestelijken* en in *technischen* zin beamen we nog geheel en al; en zelfs zou het niet noodig zijn in de aangehaalde woorden andere woorden te gebruiken, ook al spreekt het vanzelf, dat deze geheele quaestie *volleddiger* zou worden uiteengezet, indien we dit geding principieel hadden toe te lichten.

Het misverstand is bij den geachten schrijver dan ook alleen daaruit gerezen, dat hij de tegenstelling tusschen de *geestelijke* en *technische* beteekenis zoó verstond, als handhaafden we alleen *de eerste*, om de laatste *af te keuren.*

Hij vatte het op, alsof de *technische* beteekenis van den naam Gereformeerd in 1880 in ons oog een onjuiste, schier zondige was.

Dit echter was volstrekt *niet* het geval, en dat dit niet zoo was, bleek uit wat we schreven duidelijk.

We schreven toch, gelijk men hier boven zien kan, dat die *technische* beteekenis juist daar aan de orde komt, waar sprake is van »*de Gereformeerde beginselen*", als uitgangspunt »*van een eigen levens- en wereldbeschouwing*, de Calvinistische, Puriteinsche of Gereformeerde genoemd."

Er staat duidelijk: »En zoo nu (d. i. naar *technische* beteekenis) is uit de *Gereformeerde beginselen* allengs een soort van eigen levens*opvatting* en levens*beschouwing* ontstaan, die men nu de Calvinistische noemt."

Alsook voor het onderzoek van die »Gereformeerde beginselen" waaruit de »Calvinistische levensopvatting of wereldbeschouwing" wordt afgeleid, gaven we toen, in 1880, juist denzelfden weg aan, die thans in de stelling van den Senaat breed geteekend is.

Hoe de geachte schrijver hierover heen kon lezen, terwijl hij het zelf afdrukte, is ons dan ook een volslagen raadsel.

Er staat toch duidelijk juist datgene in wat hij bestrijdt, en thans door Dr. Kuyper, precies zoó als in 1880, verdedigd wordt.

Herlees het maar.

Haast is dit alleen zoó te verklaren, dat de geachte schrijver dit citaat door een ander liet afschrijven, en zelf zijn aandacht alleen vestigde op het slot.

In dat slot toch wordt zeer zeker ernstig geprotesteerd tegen een iegelijk die beweren mocht, dat de Gereformeerde traditie in plaats van de autoriteit der Schrift kon worden geschoven.

Juist zooals we dit nog doen.

Jammer slechts dat de geachte schrijver hierbij over *drie woordekens* heenlas, die hem op het rechte spoor hadden kunnen brengen.

Wij schreven toch in 1880, juist zooals we dit nog belijden, dat de Calvinistische traditie OP ZICH ZELF niet voor of tegen het door God bedoelde beslist.

Ze beslist wel, veel zelfs, maar niet OP ZICH ZELF.

Voorwaar niet.

Beslissen kan ze alleen als ze *niet* »op zich zelf" wordt genomen, maar in verband met Gods Woord.

Hierover handelen intusschen de stellingen van den Senaat nog niet.

Die quaestie komt toch eerst aan de orde, als men zal zijn toegekomen aan de methode van het wetenschappelijk bewijs.

Ook op dit punt is de onderstelde tegenspraak dus volmaakt *denkbeeldig.*

Er is niet alleen geen tegenspraak, maar en wat we 15 jaren geleden schreven, en wat we nu schreven, komt zelfs op een wijze, die ons zelven verrast, overeen.

Gereformeerde prediking.

TWEEDE REEKS.

X.

Bij het *uitleggkundige* en *leerstellige* deel komt dan ten slotte nog als derde hoofdelement der Predikatie de *Toepassing.*

Wat hebt ge onder die *Toepassing* te verstaan?

Zoo ongeveer, als in veel fabelbundels, aan het slot van elke fabel, een kort stuk, aanvangende met den versleten aanhef: »*Moraal van deze historie is*"?

Soms schijnt het zoo.

Er is dan een stuk historie gepreekt, en in die historie kwam een man of vrouw voor, die zoo deed of zus handelde, de eene maal goed, een ander maal minder goed, een derde maal bedenkelijk, en een vierde maal slecht; en nu wordt, als de predikatie op het eind loopt, tot de vergaderde schare gezegd, of dat ook zij moet doen wat die bijbelsche man of vrouw deed, of wel dat ze hetgeen die man of vrouw deed, heeft te laten.

Dat nu is geen *toepassing.*

Woorden *wekken*, maar voorbeelden *trekken*, zegt een spreuk waar diepe zin in ligt. En, geheel in strijd hiermede, zult gij nu toch weer het »voorbeeld" in de schaduw stellen, en met het wekken door *woorden* beginnen.

Historie moet in de predikatie *herrezen leven* zijn. Als bloot verhaal staat die historie reeds op het Schriftblad. Dat bloote verhaal in de predikatie nogmaals over te vertellen, leidt tot niets. Gemeenlijk toch is de Oostersche taal en voorstelling van de Heilige Schrift door haar eenvoud nog wel zoo aangrijpend, als een dor relaas in Westersche volzinnen.

De predikatie moet dus, als ze historie tot onderwerp heeft, iets anders doen dan dorweg oververhalen.

Ze moet wat ver in het verleden lag, naar ons toehalen. Ze moet van wat bestoven was, het stof afvagen. Ze moet onbekende personen bekend en interessant maken. Ze moet wat ons vreemd in plaats of usantie is, en daardoor zweeft, in vasten vorm voor ons zetten en ophelderen. Ze moet ons op die wijs in dat stuk historie doen inleven. En ten slotte heeft ze dan eerst haar volledig doel bereikt, als ze teweegbrengt, dat we in onze verbeelding er bij waren, het als voor onze oogen zagen, en het meê doorleefden.

Denk maar aan wat de heilige apostel Paulus aan de Galatische kerken schreef: »Denwelken Jezus Christus *voor de ogen te voren geschilderd* is geweest, onder u gekruist zijnde."

Dat is het.

Golgotha moet niet maar verhaald, maar zoó voor de oogen geschilderd, dat het is of gij het ziet en aanschouwt, niet daar ginder, daar verre, maar voor *u*, in »uw eigen omgeving."

Vooral de lijden»predikatie moet tot die hooge kunst weten op te klimmen, dat ge meê doorlijdt, wat Jezus leed, en door dat meê doorleven ontroerd wordt.

Een doel dat ge natuurlijk niet bereikt door enkele groote woorden. Van »schilderen" spreekt Paulus, en schilderen is een zeer fijne kunst. Want »schilderen" is hier bedoeld niet met de verf kwast uit den pot der bombastieke menie, maar met het penseel van het fijn geschakeerde palet.

Doch is dit geleverd, en is zoo de historie door uw predikatie uit de dooden opgewekt, spaar dan vrij aan uw gemeente van deze historie de moraal.

Niet omdat er geen moraal in zit, of dat die moraal voor de gemeente niet hoog noodig is; maar eenvoudig *omdat ze die moraal dan al heeft.*

Zulk een stuk historie lag eerst dood. Nu hebt gij het door uw predikatie opgewekt. Maar nu *spreekt* dit stuk historie dan ook zelf. Spreekt de verbeelding, en door de verbeelding, de conscientie toe.

Wat zult gij dan, nu die historie spreekt, nog eens hetzelfde gaan spreken? Nu in een dor, kort, vermanend woord, juist goed genoeg om al den indruk der historie weg te nemen.

Zeker als een kladschilder een figuur heeft geteekend, waar hij een ijsbeer meê bedoelde, maar waaruit niemand bij het zien recht wijs kan worden, dan is het verre van overbodig, om er onder te schrijven: »Dit stelt een ijsbeer voor." Maar als Potter zijn stier gereed heeft, en hij een boer binnenroept, dan *zegt* hij niets, maar *toont* zijn stuk, en de boer vraagt niet: Wat is dat? maar ziet het beest voor zich. En als een portier in het museum thans een rondkijkenden zuivelboer toeriep: »Dat is een stier", zou die »man van het land" dien buiten het leven staanden portier dan niet hartelijk uitlachen?

Daarom nu geldt het ook in de predikatie: *Schilder* en *toon* de historie, maar doe het zóó, dat ze zelve spreekt, en laat het volk die historietaal dan beluisteren, zonder dat gij het daarbij met uw moraal stoort.

Een roerende lijdensprediking, die desnoods enkel door schildering uitwerkt, dat heel wat hoorders hun Heiland weer vlak bij zich voelen, geroerd zijn door zijn lijden en liefde, en de eerste dagen »Jezus en dien gekruist" niet kwijt kunnen raken, is een volkomen afgewerkte predikatie, waar niets aan ontbreekt, ook al kwam er geen woord van toepassing bij.

Dan moge een ongevoelig, dor beoordeelaar daarvan zeggen: »De dominee heeft zijn toepassing vergeten"; maar het volk dat Jezus liefheeft, uit wiens van toepassing, is geraakt, getroffen en geroerd.

Reeds hieruit ziet men, hoe weinig hier te vorderen is met een stijf en vast kader, alsof het element der *Toepassing* altoos aan het slot als een apart stuk moest worden aangebracht.

De predikatie staat veel te hoog en is veel te veel *kunstzaak*, om naar zoo dor skelet te werk te gaan.

Ongetwijfeld »toepassing" moet er plaats grijpen, maar niet ieder dien ik spijzen moet, behoef ik daarom het eten met den pap-lepel in te geven. En dikwijls is het zelfs veel beter, om uw spijs zóó te bereiden, dat ze er vanzelve ingaat.

Dan is de spijze óók toegepast, maar zonder dat gij ze opzettelijk over de lippen schoft.

Dat dit laatste wel terdege noodig kan zijn, wordt hiermede niet ontkend.

De strekking van ons schrijven is volstrekt niet, om alle *opzettelijke, rechtstreeksche, ingrevende* toepassing te veroordeelen of af te snijden. Dit zal wel anders blijken.

Wat we thans allereerst bestrijden is uitsluitend de dwaze voorstelling, alsof de toepassing er niet in zou zitten, omdat gij ze er niet apart bij aanbracht, en ook alsof er niets genoten kon worden, omdat gij het nemen en toepassen van de spijs aan uwe hoorders overlaat.

Soms zal hetgeen ze moeten »innemen," een wrange en bittere medicijn wezen, en dan blijft ze allicht ongebruikt staan, zoo gij ze niet *ingeeft.* Soms ook is de ziel nog zoo kinderachtig onhandig, dat ze zich zelve nog niet voeden kan, en dan is het noodig dat ge deze kleinen met de melk uit de hand voedt. Soms ook is hetgeen voorgezet wordt, zoo vreemd, dat niet ieder weet, *hoe* hij het tot zich moet nemen. En zoo zijn er tal van gevallen, waarin afzonderlijke en opzettelijke toepassing aangebracht *moet* worden.

Waar we tegen opkomen is maar, dat men hiervan een algemeenen vasten stelregel maakt, en waant dat een predikatie niets waard is, als de boter in het gerecht versmolten is en er niet afzonderlijk bij wordt opgediend.

Dit toch is een stelregel, die niet slechts overbodig is, maar schaadt.

Of leert de uitkomst niet, dat bij zulk een manier van prediken, de éene helft van het gehoor denkt: »Zoolang Dominee aan die uitlegging en het leerstellige bezig is, luister ik maar niet. Daar versta ik toch niets van. Ik wacht maar op de *toepassing*." En dat de andere helft, die meer verstandelijk dan gevoelig van aanleg is, juist bij die *uitlegging* de ooren spitst, om te hooren wat Dominee daar wel van maken zal, maar, als de toepassing begint, half indommelt, denkende: »Dat is nu goed voor die anderen, maar zoo minder voor mij".

Ook wordt de prediker zelf er het slachtoffer van.

Moet er altoos op zulk een toepassing aangestuurd, dan wordt hij allicht verleid om daarin zijn hoofdkracht te zoeken. Daar moet dan tijd voor wezen. En zoo komt hij er licht toe, de eerste stukken der predikatie meer plichtshalve al korter te behandelen, meer als aanloop, inleiding en bijzaak, om nu eerst in de toepassing terdege van leer te trekken.

Of ook, weet hij met die toepassing nog zoo geen weg, en is hij meer thuis in de uitlegkunde en in het leerstellige, dan zal die toepassing door dat achteraan komen, in eenige vaste loopers bestaan, en jammerlijk genoeg alle effect breken, dat met de predikatie bereikt was.

Een tweeërlei kwaad dat nog verergerd werd, toen men dezen valschen stelregel nog verscherpen ging door de bijvoeging, dat in elke predikatie bij de toepassing de onderscheidene geestelijke standen moesten toegesproken worden. Veelal wilde men dan zelfs *drie* standen zien voorkomen: de heelgeloovigen, de halfgeloovigen en de ongeloovigen; en elk dezer drie hoofdsoorten moest dan weer ondergedeeld in onderrubrieken.

Gevolg hiervan nu was, en moest zijn, dat de toepassing los van den tekst raakte. Stel b.v. er was over het achtste gebod gepredikt, dan moest dat natuurlijk toegepast op den oneerlijken trek in aller hart en dus op min eerlijken, op schijnbaar eerlijken, op openbaar oneerlijken, op geldgierigen, op onmededeelzamen, op vrekken, op verspillers van het aardsche goed en zooveel meer. Doch met den vasten looper van de drie soorten menschen ging dit niet. Die drie soorten waren ingedeeld naar »de eeuwige zaligheid", en dus moest ook een aldus ingedeelde toepassing *altoos* op dat éene zelfde punt neerkomen. Van *toepassing* in eigenlijken zin is derhalve, zoodra de tekst niet rechtstreeks over »de eeuwige zaligheid" handelt, in dat geval geen sprake. Uw predikatie handelde over het rentmeesterschap over het aardsche goed, maar uw toepassing handelt over het *eeuwige* goed, d. i. over heel iets anders.

Feitelijk komt dit er dus op neer, dat men vaak *twee* preekjes krijgt.

Eerst de preek over den tekst en het onderwerp dat daarin schuilt; en, als die uit is, een tweede preekje bij manier van toepassing handelende over één vast thema, t. w. over eeuwige zaligheid of eeuwig verderf.

Dat tweede toepasselijke preekje komt zoodoende in tien van de twaalf gevallen altoos weer op hetzelfde neer.

Juist door dat altoos herhalen van hetzelfde krijgt ge zoodoende de klok die aldoor tikt en ten slotte door niemand meer gehoord wordt.

En dan heet het ja dat er *toepassing* was, maar er werd *niets* toegepast, eenvoudig wijl niemand iets toepaste op zich zelven.

Geheel de opvatting van de *toepassing* moet daarom naar beginsel besproken worden.

Een »toepasselijk woordje spreken", en »Gods Woord toepassen" zijn twee.

Prentenbijbel.

Bij den uitgever Van der Lee, te Voorburg, verschijnen een herdruk van den ouden *Prentenbijbel*, die in 1720, uit het Duitsch vertaald, hier te lande het licht zag.

Ouden van dagen herinneren zich dat boekske uit hun jeugd nog wel. Althans in het begin dezer eeuw was het nog in gebruik.

Het is een boekje met *prenten*, die tusschen de Bijbelteksten instaan, om bekende woorden te vervangen. Zoo b. v. bij Num. 24: 17, leest ge: Er zal (dan een prentje dat *een star* voorstelt) opgaan uit Jacob, en er zal (dan een prentje dat *een scheptер* beduidt) uit Israel opkomen.

Op die manier nu zijn 144 Bijbelteksten behandeld, waarvan de bedoeling is, dat men kleine kinderen op die wijze bezig zal houden, hun vindingrijkheid en geheugen zal oefenen, en ze met een zeker aantal Bijbelteksten bekend maken.

Dit nu kan zijn nut hebben, en het is een uitgemaakte zaak, dat het de kinderen boeit.

De zeven laatste uit de apocriefe boeken hadden we liever weggelaten gezien, en misschien had het boekske gewonnen, als enkele min beteekenende teksten weg waren gebleven, en vervangen door andere, die we noode missen.

Toch verstaan we het, dat de uitgever het boekske liever *onveranderd* uitgaf.

En dan heeft hij zeker eere van zijn werk.

Het boekske is goed uitgevoerd, en ziet er keurig uit.

Uit de Pers.

In de *Friesche Kerkbode* wordt een licht insluipende dwaling bestreden over de beteekenis van het woord *»een dubbel getal"* in Art. 22 der Dordsche Kerkenordening.

We lezen daar:

De uitdrukking »een dubbel getal" wordt nog soms niet goed begrepen; ten minste bij de verkiezing van ouderlingen wordt soms zoo gehandeld, dat men haar niet goed schijnt te begrijpen. Aan opzet denken we niet; onopzettelijk zeker, gaat men soms nog zoo te werk, dat men, bedoelende art. 22 laatste gedeelte letterlijk toe te passen, toch anders doet, omdat men *tweetallen* stelt in plaats van het *dubbele getal.* Als er b.v. 3 ouderlingen verkozen moeten worden, stelt men drie tweetallen aan de gemeente voor: A tegenover B staande, zoodat een van die beiden moet worden gekozen, C tegenover D stellende, zoodat een van die twee moet worden aangewezen; en, nog eens, E tegenover F plaatsende, zoodat men of E of F moet kiezen.

Hier is dus: A en B;
C en D;
E en F,

en nu moet van elk dier beiden, die op de tweetallen voorkomen, één worden gestemd.

Dat is echter geene letterlijke toepassing van de K. O. Dan moet men als er drie moeten worden gekozen, niet driemaal twee aan de gemeente voorstellen, maar het »dubbel getal" van drie, zonder ze twee aan twee tegenover elkander te plaatsen; en de gemeente wijst dan de helft, »het halve deel" van dat »dubbele getal" aan. Dan wordt het dus A, B, C, D, E en F worden voorgesteld; en nu behoeven de broeders lidmaten niet of A of B, ook niet of C of D, en evenmin of E of F aan te wijzen, maar mogen b.v. wel de drie eersten nemen, of den eerste en den laatste stemmen met C er bij of met D er bij; precies zooals zij willen, kunnen ze maar drie van de zes, m. a. w. het halve deel van het dubbele getal aanwijzen.

Wat met het laatste helft van art. 22 wordt bedoeld, zal nu, hopen wij, wel duidelijk zijn. »Een dubbel getal" stellen, waarvan »het halve deel" door de gemeente verkoren moet worden, is iets anders dan het stellen van »tweetallen." Alleen dan, als maar één ouderling behoeft benoemd te worden, is het dubbel getal gelijk aan een tweetal. Doch dan kan het niet anders.

Wijzen we er ten slotte nog op, dat het »stellen van »een dubbel getal" beter is dan het maken van »tweetallen."

Vooreerst past men de Kerkenorde, waarbij men leeft, dan precies toe; en daardoor kan men dan voorkomen, dat er captie op de *wijze* van verkiezing worde gemaakt. Reeds daarom is het in den regel steeds beter, wijl veiliger, zich zoo juist mogelijk aan de Kerkenorde te houden; en daarom ook bij het soms niet gemakkelijke werk der verkiezing.

Voorts kan de kerkeraad door »een dubbel getal," voor te stellen in plaats van »tweetallen" ook zich zelf en de lidmaten voor mogelijke achterdocht of nijd om deze aangelegenheid vrijwaren. Als men A tegenover B plaatst enz., zou kunnen gezegd worden; »ziet, *dien* wilden ze hebben van de twee, en daarom hebben ze *dien* er maar tegenover geplaatst; nu dien laatste, dien B., kunnen wij moeielijk stemmen, zoodat het wel A. worden moet. De Kerkeraad krijgt dus zijn zin." Of er zou van achteren kunnen gezegd worden: »*Hij* heeft het tegen *hem* moeten verliezen; »Of, *ik* kon het tegen *hem* niet houden;" en, — er kon op die manier eens iets gaande worden in het gemoed wat niet voortkwam uit den Geest, die in ons woont en geen lust heeft tot nijdigheid. Wij zeggen niet, dat er steeds zoo geredeneerd zal worden: ook hebben we geen bepaalde gevallen op het oog, want wij weten ze niet; doch de mogelijkheid van achterdocht of nijd, door dat plaatsen van A tegenover B enz., zoodat men bepaald *dien niet* en *dien zeel* hebben moet, wordt daardoor grooter dan wanneer men het »dubbel getal" neemt. Daarom is het dus ook beter zich zoo precies mogelijk aan de Kerkenorde te houden. Er ligt wijsheid in en tact.

En eindelijk geeft de Kerkeraad, door »het dubbel getal" voor te stellen, in plaats van »tweetallen" dan de gemeente ook nog eenige meerdere vrijheid bij de samenwerking met de kerkedienaren in de verschillende diensten, tot welvaren van Sion. Men houde zich dus aan »het dubbel getal," om het halve deel bij de gemeente verkoren worden, bijaldien men verkiezing van ouderlingen — en van diakenen geldt hetzelfde, volgens art. 24 der K. O. — naar de laatste helft van art. 22 wil doen houden.

Dit is zoo juist en volledig toegelicht, dat we er niets aan hebben toe te voegen dan een woord van dank.

In de *Geref. Kerkbode* van Rotterdam lazen we over den strijd met de heeren Van Lingen c. s. dit:

Gelijk elke strijd onverkwikkelijk is, zoo mag in het bijzonder de strijd der Chr. Geref. dien naam dragen.

Die broeders zijn om redenen, die naar onze overtuiging voor den Heere niet bestaan kunnen, van ons weggegaan, of zooals zij het liever noemen, zijn wij van hen weggegaan.

Sinds die ure hebben zij, het spreekt bijna vanzelf, al hun best gedaan, om hun positie te verdedigen.

Zij hebben daartoe allerhande zaken besproken, die met de hoofdzaak niets van doen hadden.

Dikwerf is er een zeer schel en onaangenaam geluid door de »Wekker" verspreid, waar de geschilde hengsten bleven nog altoos achterweg.

Men meet nam. om eene daad als van die broeders te rechtvaardigen kunnen aantoonen, dat de Vereenigde Geref. Kerken *niet* verbonden de kenteekenen van de ware Kerk van Christus naar luid der Geloofsbeijdenis.

Men heeft dat wel beproefd, maar die poging mislukt genoemd worden.

Wie toch gaat zeggen: de Kerken gelooven iets anders aangaande sommige waarheden dan in de Belijdenis staat, terwijl nog nooit eene vergadering eenig afwijkend gevoelen liet hooren, gevoelt dat hij niets bewijst.

Onzes indens zal het dan ook hoe langer zoo meer duidelijk worden, dat die broeders niet uit een vast beginsel leven en arbeiden en daarom bestaat er gevaar, dat het sectarisme groote afmetingen onder hen zal gaan aannemen.

En, ongetwijfeld, zal terugkeer tot de Geref. Kerken hoe langer zoo moeielijker worden, naarmate men langer wacht.

Bij deezen strijd komen nu nog de aanvallen van alleenstaande predikanten, die er een eigen koninkrijk op na houden, en die, niet tevreden met dat koninkrijk, ook nog onderdanen hier en elders gaan bijeenroepen.

Ook onze stad heeft tegenwoordig de twijfelachtige eer om zulke mannen binnen hare poorten te krijgen. Zonder eenig kerkverband, zonder eenig toezicht, treft men doorgaans bij hen hooggevoeligheid en heerschzucht aan.

Hun gewone manier van preeken is, dat ze telkens laten uitkomen, dat zij alleen goed preeken.

Zij breken lichtelijk de staf over vele waardige dienaren des Woords en veroordeelen, wat niet naar hun zin is.

En nu is het overbekend, dat er lieden gevonden worden, die niets liever hooren en ook niets liever doen dan veroordeelen.

Zulke lieden vinden die prediking zeer aantrekkelijk.

Nauwelijks is men onder het gehoor weg, of men weet haastig te vertellen, dat de Geref. Kerk niet deugt. De Kerkeraad is niet goed. Die menschen tasten als blinden naar den wand, en de leeraars zijn niet goed, want het zijn blinde leidslieden der blinden.

Dat is dan de vrucht der prediking.

Niemand is er eigenlijk goed dan . . . nu, lezer, vul dat zelf maar in.

Ik hoop, dat de Heere ons beware voor zulk een eigenwilligen godsdienst.

Als er echter in zulk eene richting gewerkt wordt, zullen wij ons niet ontzien om er telkens tegen te waarschuwen.

En eindelijk, (want veler hand is tegen ons) worden wij bestreden door allerhande secten.

In het bijzonder, wij wezen er onlangs nog op, werken Amerikaansche Zendelingen in onze stad.

De voorstanders van den 7-daagschen Sabbath arbeiden door tractaten en boekjes.

Zij laten met hunne geschriften de stad door colporteeren.

En zij treden zoo driest mogelijk op.

Als ge niet gelooft in hunne leerstellingen, dan gelooft ge *den duivel meer dan God.*

Dat is de telkens wederkeerende uitdrukking. Iedereen, die nog niet van plan is hen te volgen, weet dus nu, wat hij doet.

Altijd volgens deze lieden.

Wij zouden hier een Woord der H. Schrift willen gebruiken, nam. 1 Joh. 4: 1: Geliefden! gelooft niet een iegelijken geest; maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn, want vele valsche profeten zijn uitgegaan in de wereld.

Het zij voor ons een spoorslag, om meer en ernstiger de waarheid, die naar de godzaligheid is, te onderzoeken, opdat wij de tegensprekers den mond kunnen stoppen.

En laten de ouders toezien, dat hunne kinderen getrouw de catechisatiën bezoeken, opdat ze niet meegevoerd worden met allerlei wind van leer, maar de waarheid mogen betrachten in liefde.

Elks vrijheid moet geeerbiedigd, en zoo ook